

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาการใช้ชีวิตประจำวัน ฐานะทางเศรษฐกิจ รูปแบบที่อยู่อาศัย พฤติกรรมการอยู่อาศัย และความต้องการที่อยู่อาศัยในบริเวณตลาดขายส่งแห่งใหม่ หากมีการย้ายปากคลองตลาด ของผู้มีอาชีพรับจ้างขนสินค้าย่านปากคลองตลาด

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ ผู้มีอาชีพรับจ้างขนสินค้าใน ย่านปากคลองตลาดทั้งที่ประจำ และอิสระ ในตลาดปากคลองตลาด (ตลาดองค์การฯ) ตลาดยอด พิมาน ตลาดสะพานพุทธหรือตลาดเอ็มไพร์ และตลาดส่งเสริมเกษตรไทย แต่เนื่องจากจำนวนผู้มี อาชีพรับจ้างสินค้ามีจำนวนที่ไม่แน่นอน จึงได้กำหนดโดยการคำนวณจากจำนวนแผงขายสินค้า จำนวน 3,045 แผง โดยกำหนดให้ 1 แผงใช้ผู้มีอาชีพรับจ้าง 1 คน ในการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยทฤษฎี Yamane ที่ระดับความเชื่อ มั่น 95% ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้สูงสุด 5% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 354 ตัวอย่าง แล้วทำการรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured) โดยพนักงานสัมภาษณ์ จำนวน 5 คน เป็นผู้ช่วย ในการรวบรวมข้อมูลใน 4 ประเด็นหลักคือ

- 1) ข้อมูลทั่วไป
- 2) ข้อมูลเกี่ยวกับฐานะทางเศรษฐกิจ
- 3) ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบที่อยู่อาศัยและพฤติกรรมการอยู่อาศัย
- 4) ความต้องการที่อยู่อาศัยในบริเวณตลาดขายส่งแห่งใหม่หากมีการย้ายปากคลองตลาด

แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยระบบคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรม SPSS มาช่วยในการวิเคราะห์ หาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย และตารางแจกแจงความถี่แบบต่าง ๆ มาเป็นตัวอธิบาย

ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. การใช้ชีวิตประจำวัน และพฤติกรรมการอยู่อาศัยของผู้มีอาชีพรับจ้างขนสินค้าย่านปากคลองตลาด พบว่าผู้มีอาชีพรับจ้างขนสินค้าย่านปากคลองตลาดส่วนใหญ่เป็นชาย มีอายุระหว่าง 21 -30 ปี โดยมีอายุน้อยที่สุด 17 ปี และมีอายุมากที่สุด 66 ปี สมรสแล้วหรือเคยสมรสมาแล้ว มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ต่างจังหวัดมากกว่าอยู่ในกรุงเทพฯ ก่อนเข้าสู่อาชีพนี้ทำงานก่อสร้าง โดยให้เหตุผลว่ามีรายได้ดี ส่วนใหญ่ทำอาชีพนี้เป็นระยะเวลา ไม่เกิน 5 ปี และคิดว่าจะไม่ทำอาชีพนี้ตลอดไป แต่มีผู้ที่ทำอาชีพนี้นานที่สุด 40 ปี ทำงานทุกวัน ไม่มีวันหยุด โดยทำเฉพาะกลางวัน มาทำงานโดยเรือโดยสาร หรือเรือข้ามฟาก ทานอาหารโดยซื้อกับข้าวสำเร็จรูป ในระหว่างรอรถขนสินค้าใช้เวลาในการนั่งพักคุยกัน นอนห้องแบ่งให้เช่า ซึ่งเป็นห้องโล่ง ๆ ห้องเดียว มีห้องน้ำรวม เช้ารวมอยู่กับเพื่อน โดยช่วยกันออกค่าเช่า ขึ้นนอนและออกไปทำงานเวลา 05.00 น. เลิกงานเวลา 06.00 น. และเข้านอนเวลา 22.00 น.
2. ฐานะทางเศรษฐกิจ ของผู้มีอาชีพรับจ้างขนสินค้า ย่านปากคลองตลาด พบว่าส่วนใหญ่มีรายได้ครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน อยู่ระหว่าง 6,000 บาท - 7,500 บาท ค่าเช่ารถเข็นวันละ 10 บาท ค่ากับข้าวมากกว่า 50 บาท แต่ไม่เกิน 100 บาท ค่วัน ไม่มีรายได้พิเศษนอกเหนือจากนี้ มีรายได้เพียงพอกับรายจ่าย มีเงินออม และไม่มีหนี้สิน
3. รูปแบบที่อยู่อาศัย ของผู้มีอาชีพรับจ้างขนสินค้าย่านปากคลองตลาด พบว่ามี ที่อยู่อาศัยในบริเวณปากคลองตลาด ผังตรงข้ามกับปากคลองตลาด และใกล้เคียง ซึ่งอาศัยเรือโดยสาร หรือเรือข้ามฟากมาทำงานได้ บริเวณวัดกัลยาณมิตร บริเวณในตลาดส่งเสริมเกษตรไทย วัดประยูรวงศาวาส วัดหงส์รัตนาราม และบริเวณโบสถ์กุฎิจีน ส่วนใหญ่เป็นห้องแบ่งให้เช่า ซึ่งเป็นห้องโล่ง ๆ ห้องเดียวมีห้องน้ำรวม โดยเช่ารวมกับเพื่อนและช่วยกันออกค่าเช่า ก่อนมาอาศัยในที่อยู่ปัจจุบัน ไม่เคยเปลี่ยนแปลงที่อยู่ มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3 คน เครื่องใช้ภายในบ้าน 5 อันดับแรก ได้แก่ พัดลม หม้อหุงข้าว โทรทัศน์ วิทยุ-เทป เคารีดไฟฟ้า ที่อยู่อาศัยค่อนข้างใหม่ และพอใจกับที่อยู่อาศัยปัจจุบัน ปัญหาในการอยู่

อาศัยที่ไม่ชอบมากที่สุด 3 อันดับแรกคือ แอ็ค/อีคักต เลียงดั่ง และbungชุม ในวันหยุดจะใช้เวลาว่างในการพักผ่อน ส่วนใหญ่จะไม่ประกอบอาหารเองแต่จะซื้ออาหารสำเร็จรูป

4. ความต้องการที่อยู่อาศัย ในบริเวณตลาดคนส่งแห่งใหม่ หากมีการย้ายปากคลองตลาด พบว่ามีผู้ที่ไม่ทราบว่าจะมีการย้ายปากคลองตลาดมีจำนวนสูงที่สุด และไม่เห็นด้วยหากมีการย้าย แต่หากมีการย้ายจริงก็จะตามไปปรับข้างถนนสินค้าที่ตลาดแห่งใหม่ และหากมีการจัดเตรียมแพลตฟอร์มราคาถูกขายให้ก็มีความต้องการ

การอภิปรายผลการศึกษา

ข้อค้นพบของการศึกษาในเรื่องนี้ มีประเด็นที่น่าสนใจที่ควรหยิบยกมาอภิปรายดังต่อไปนี้

1. รูปแบบที่อยู่อาศัย ของผู้มีอาชีพรับจ้างขนสินค้าย่านปากคลองตลาด

ผลการศึกษาพบว่าประมาณครึ่งหนึ่ง มีที่อยู่อาศัยในย่านใกล้เคียงกับย่านปากคลองตลาดส่วนอีกประมาณครึ่งหนึ่งไม่ได้ระบุ แต่เมื่อพิจารณาจากวิธีการเดินทางมาปากคลองตลาดเกินกว่าครึ่งที่เดินทางมาโดยการโดยสารเรือ/เรือข้ามฟาก และเดินเท้า จึงสามารถสรุปได้ว่าผู้มีอาชีพรับจ้างขนสินค้าย่านปากคลองตลาด มีที่อยู่อาศัยใกล้ย่านปากคลองตลาด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Park, Burgess and Mc Kenzie (Werner Z. Hirsch, 1975) ที่พบว่า ผู้มีรายได้ต่ำจะอยู่ใกล้กับใจกลางเมือง และ Hawley (Amos H. Hawley, 1950) ที่พบว่าบริเวณชุมชนหนาแน่นใจกลางเมืองใกล้แหล่งธุรกิจ และอุตสาหกรรมจะมีที่อยู่อาศัยที่มีราคาถูก เนื่องจากการปล่อยทิ้งร้างของเจ้าของซึ่งมีฐานะดี และ William Alonso (Raymond E. Murphy, 1966) ที่พบว่าที่ตั้งของที่อยู่อาศัยต้องสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมและระยะทางระหว่างที่อยู่อาศัยกับที่ทำงาน และ John F. Kain (Harold Carter, 1975) ที่พบว่าผู้มีรายได้ต่ำจะมีที่อยู่อาศัยใกล้ใจกลางเมืองและอยู่ใกล้แหล่งงาน และ Brain Goodell (Brain Goodell) ที่พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกที่ตั้งของที่อยู่อาศัย ได้แก่ รายได้ การเข้าถึงแหล่งงาน สภาพครอบครัว และปัจจัยอื่น ๆ และ Wbrain J. Berry and Frand F. Horton (1970) ที่พบว่าปัจจัยพื้นฐานในการเลือกที่อยู่อาศัย ได้แก่ ราคาหรือค่าเช่า ชนิด ที่ตั้งของที่อยู่อาศัย และแหล่งงาน และ Bernest W. Burgess, (1925) ที่พบว่าจะมีที่อยู่อาศัยของกรรมกร มี

ห้องเช่าหรือแฟลตราคาถูกอยู่ในเขตชั้นที่สอง ถัดจากเขต C.B.D. และนิรชา บัณฑิตยชาติ (2533) ที่พบว่าทางเลือกที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ตามลำดับคือ โกล์แห่งงาน ฯลฯ ในเรื่องรูปแบบที่อยู่อาศัยนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่ามีผู้ตอบว่าไม่มีห้องเพราะนอนในบริเวณตลาด จำนวนร้อยละ 1.52

2. พฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัยของผู้มีอาชีพรับจ้างขนสินค้าย่านปากคลองตลาด

ผู้มีอาชีพรับจ้างขนสินค้าย่านปากคลองตลาด ส่วนใหญ่เช่าอยู่ร่วมกับเพื่อน โดยช่วยกันออกค่าเช่าและเช่าอยู่กับครอบครัวหรือญาติ ก่อนอาศัยอยู่ในที่อยู่ปัจจุบันไม่เคยเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัย และพอใจต่อที่อยู่อาศัยปัจจุบัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของฉัตรชัย พงศ์ประยูร (2527, อ้างถึงใน ประสาร ศรีสุภชัยยา, 2539) ที่พบว่าลักษณะการถือครองและความเป็นเจ้าของเป็นแรงด้านทานการย้ายที่อยู่อาศัย ซึ่งผู้เป็นเจ้าของไม่ค่อยคิดที่จะย้ายบ่อย เหมือนผู้ที่เช่าบ้านอยู่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ความต้องการอยู่ใกล้แหล่งงาน รายได้ ราคาของที่อยู่อาศัยที่อยู่ใกล้แหล่งงาน ประกอบกับที่อยู่อาศัยที่อยู่ติดแหล่งงานที่มีอยู่ มีค่าเช่าที่สอดคล้องกับรายได้ โดยมีสภาพของที่อยู่อาศัยที่เป็นที่พอใจ และราคาที่อยู่อาศัยใกล้ปากคลองตลาดมีราคาสูงเกินกว่าที่ผู้มีอาชีพรับจ้างจะสามารถจ่ายได้

3. ฐานะทางเศรษฐกิจ ของผู้มีอาชีพรับจ้างขนสินค้าย่านปากคลองตลาด

พบว่าผู้มีอาชีพรับจ้างขนสินค้าย่านปากคลองตลาด ส่วนใหญ่มีรายได้ครัวเรือนต่อเดือน ตั้งแต่ 6,000 บาท ขึ้นไป ซึ่งสูงกว่าเส้นวักระดับความยากจน (Poverty line) ของคนจนในเมืองที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,835.35 บาท / เดือน ตามลักษณะของคนจนในเมืองที่การเคหะแห่งชาติ ได้กำหนดสภาพ หรือลักษณะของคนจนในเมืองไว้ แต่ก็ยังต่ำกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำสำหรับผู้มีรายได้ 2 คน ต่อ 30 วัน ซึ่งต้องมีรายได้ครัวเรือน จำนวน 9,420 บาท / เดือน

แต่ถึงแม้ว่าจะมีรายได้ครัวเรือนต่ำกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ แต่ก็ยังสูงกว่ารายได้ของคนงานก่อสร้าง (ประสาร ศรีสุภชัยยา, 2539) ที่ส่วนใหญ่มีรายได้ ต่อเดือนไม่เกิน 5,000 บาท ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่า อาชีพเดิมของผู้มีอาชีพรับจ้างขนสินค้าย่านปากคลองตลาด ก่อนเข้าสู่

อาชีพนี้ส่วนใหญ่ทำงานก่อสร้างและขับแท็กซี่ โดยทำงานก่อสร้างเป็นอาชีพก่อนเข้าสู่อาชีพนี้เป็นจำนวนที่สูงที่สุด และสอดคล้องกับเหตุผลที่เข้าสู่อาชีพนี้ เนื่องจากเป็นอาชีพที่มีรายได้ดี กว่าคนงานก่อสร้างซึ่งเป็นเหตุผลที่มีจำนวนที่สูงที่สุด และเหตุผลที่ระบุว่าอาชีพเดิมมีรายได้ไม่พอใช้ ประกอบกับอาชีพเงินฝักเป็นอาชีพอิสระ เป็นเหตุผลรองลงมาตามลำดับ ซึ่งอาจเป็นเหตุผลที่ทำให้คนงานก่อสร้างมาทำอาชีพนี้ก็ไม่ได้ และอาจเป็นเหตุผลที่ทำให้มีผู้ทำอาชีพนี้เป็นระยะเวลา นานตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไป ที่แม้จะไม่ใช่อะไรส่วนใหญ่ แต่ก็ยังเป็นจำนวนที่สูง อย่างเป็นที่น่าสังเกต คือมีจำนวนร้อยละ 45.40 เช่นเดียวกับที่คาดว่าจะทำอาชีพนี้ตลอดไป ซึ่งมีจำนวนร้อยละ 28.80

4. ความต้องการที่อยู่อาศัยในบริเวณตลาดขายส่งแห่งใหม่หากมีการย้ายกิจการขายส่ง

ตามแผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และโครงการปรับปรุงบริเวณปากคลองตลาด ที่มีแนวคิดให้ย้ายตลาดขายส่งออกไปจากพื้นที่ จากการศึกษาพบว่าผู้มีอาชีพรับจ้างขนสินค้าย่านปากคลองตลาดที่ไม่ทราบว่าจะมีการย้ายเป็นกลุ่มที่มีจำนวนสูงที่สุด และไม่เห็นด้วย แต่หากมีการย้ายจริงก็จะตามไปรับจ้างขนสินค้าที่ตลาดแห่งใหม่ และหากมีการจัดเตรียมแพลตฟอร์มจำหน่ายให้ ก็เป็นที่ต้องการของผู้มีอาชีพรับจ้างขนสินค้า แต่มีกลุ่มที่ระบุว่าไม่มีความต้องการในจำนวนที่สูงอย่างน่าสังเกต ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าพวกเขาต้องการพักผ่อนในที่พักอาศัยในช่วงระยะเวลาสั้นๆระหว่างรอรถบรรทุกทุกฝักรถเท่านั้น จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีที่อยู่อาศัยเป็นการถาวรแต่อย่างใด ซึ่งสอดคล้องกับที่ผู้อำนวยการองค์การตลาด (นายสวัสดิ์ แยมสุข) ได้ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ ไว้ว่า พ่อค้าแม่ค้า ไม่คืนตัวย้ายออกจากพื้นที่ไปยังตลาดขายส่งแห่งใหม่ ซึ่งได้จัดเตรียมส่วนที่เป็นตลาด ส่วนที่เป็นอาคารพาณิชย์ และส่วนที่พักอาศัยไว้แล้ว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการย้ายกิจการขายส่ง ควรประชาสัมพันธ์ ให้ผู้ที่มีอาชีพอยู่ในย่านปากคลองตลาดทั้งหมดทราบเกี่ยวกับการย้ายกิจการขายส่งย่านปากคลองตลาด อย่างทั่วถึง รวมทั้งสร้างความเข้าใจ เปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามขั้นตอนการดำเนินการเพื่อเพิ่มความเข้มงวดยกเลิกการวางสินค้าตามจุดต่างๆเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง 3 ขั้นตอน ที่องค์การตลาดจะดำเนินการนั้น จะทำให้แผนงานและโครงการย้ายกิจการขายส่งออกจากปากคลองตลาด สามารถบรรลุผลสำเร็จได้ แต่ในขณะ

เดียวกันอาจเป็นการสร้างผลกระทบต่อยาได้ของคนเข็นผักและอาจเกิดความยุ่งยากขึ้นได้ เนื่องจากตั้งแต่ขั้นตอนนี้คนมีผลให้ผู้ค้าซึ่งเป็นผู้จ้างคนเข็นผักโดยตรงลดจำนวนลงไป โดยเฉพาะในขั้นตอนสุดท้ายที่จะยกเลิกการจำหน่ายออกจากปากคลองตลาดทั้งหมดนั้นอาจทำให้คนเข็นผักหมดอาชีพลงไป แม้ว่าเราจะตามไปที่ตลาดขายส่งแห่งใหม่ก็ตาม เนื่องจากตลาดแห่งใหม่เป็นตลาดในแนวตั้งเมื่อตกลงซื้อขายกันที่ตลาดขายส่งที่ชั้น 1-2 แล้ว ก็สามารถนำสินค้าขึ้นไปยังที่จอร์จชั่นที่ 3 ได้โดยง่าย ตลาดไม่ได้มีลักษณะราบมีพื้นที่กว้างใหญ่เช่นปากคลองตลาดปัจจุบัน ดังนั้นจะยังคงมีความจำเป็นต้องใช้คนเข็นผักอีกต่อไปหรือไม่ จึงสมควรมีมาตรการรองรับที่เหมาะสมเพื่อป้องกันความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น นอกจากนั้นในระหว่างที่ยังไม่สามารถย้ายกิจการขายส่งออกไปจากพื้นที่ได้ ควรจัดให้มีที่พักอาศัยสำหรับคนกลุ่มนี้เพื่อใช้พักอาศัยในช่วงเวลาสั้นๆเป็นครั้งคราวระหว่างรอรถบรรทุกผัก เช่น ที่พักที่สามารถใช้นอนรวมกันหลายๆคน มีที่อาบน้ำ-สุขาที่ใช้ร่วมกันและมีสุขลักษณะที่ดี มีรูปแบบและราคาสอดคล้องกับความต้องการและรายได้ สามารถจูงใจให้คนเข็นผักที่นอนในตลาด บนทางเท้า ในสวนสาธารณะ และสวนหย่อมบริเวณพระบรมราชานุสาวรีย์พระพุทธรูปอศฬาคูหาโลก เป็นต้น เข้ามาใช้บริการนี้ นอกจากจะเป็นการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยกลุ่มนี้แล้วยังสามารถสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยให้กับพื้นที่ที่ทรงคุณค่าของเกาะรัตนโกสินทร์ได้อีกทางหนึ่ง นอกจากนี้ควรจัดให้มีห้องน้ำสาธารณะเพิ่มขึ้น จุดบริการน้ำประปาเพื่อบริโภค เพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บขยะ และเพิ่มจำนวนที่ทิ้งขยะ จัดให้มีแสงสว่างภายในตลาดเพิ่มขึ้นอย่างพอเพียง เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยที่จัดเตรียมไว้รองรับการย้าย กิจการขายส่งนั้น จากรูปแบบของอาคารและราคา น่าจะสามารถรองรับได้เฉพาะกลุ่มผู้ค้าเป็นส่วนใหญ่ ยังไม่ได้มีที่พักอาศัยที่สอดคล้องกับความต้องการและรายได้ของคนเข็นผักแต่อย่างใด ควรจัดให้มีที่อยู่อาศัยส่วนหนึ่งที่มีรูปแบบที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้มีอาชีพรับจ้างขนสินค้า ที่ต้องการใช้พักอาศัยในช่วงระยะเวลาสั้นๆเป็นครั้งคราวและมีราคาที่สอดคล้องกับรายได้ เช่น ที่พักที่สามารถใช้นอนรวมกันหลายๆคน มีที่อาบน้ำ-สุขาที่ใช้ร่วมกันและมีสุขลักษณะที่ดี จัดเงื่อนไขการชำระเงินให้เหมาะสม จัดสินเชื่อและเงื่อนไขในการพิจารณาให้สินเชื่อให้เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการพิจารณาในส่วนที่เกี่ยวกับความมั่นคงของรายได้ หลักแหล่งของที่อยู่อาศัย และปัจจัยอื่น ๆ ที่ไม่สามารถใช้เงื่อนไขเดียวกันกับการพิจารณาให้สินเชื่อ เพื่อที่อยู่อาศัยโดยทั่ว ๆ ไปได้ โดยอาจจัดให้มีการควบคุมและการตรวจสอบในระหว่างผู้มีอาชีพรับจ้างขนสินค้าด้วยตนเอง เช่น จัดให้มีหัวหน้ากลุ่มหรืออาจใช้หัวหน้ากลุ่มที่มีอยู่แล้วเป็นผู้ควบคุมการชำระเงินคืน และตรวจสอบคุณสมบัติของ

ผู้ที่ประสงค์จะขอรับสินเชื่อ ฯลฯ ทั้งนี้อาจนำรูปแบบเงื่อนไขทางการเงิน ในการปรับปรุงชุมชนแออัดที่ประสบความสำเร็จมาแล้ว มาประยุกต์ใช้

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย เลือกศึกษากลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่ไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน รวมทั้งการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ซึ่งอาจทำให้เกิดความลำเอียง (Bias) ในด้านความเป็นตัวแทนของประชากร ได้รวมทั้งมีข้อจำกัดต่าง ๆ จำนวนมาก และผลลัพธ์ที่ได้ อาจจะยังไม่สมบูรณ์ เท่าที่ควรและอาจมีข้อโต้แย้ง ต่าง ๆ จากสาเหตุดังกล่าวได้

หากในการวิจัยครั้งต่อไปสามารถลดข้อจำกัดเหล่านี้ลงไปได้ ก็จะลดความลำเอียง (Bias) และได้ผลการศึกษาที่แม่นยำยิ่งขึ้น

อนึ่ง ในการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรม หากใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมจะเป็นการลดความรู้สึกหวาดระแวงต่อผู้สังเกตได้มาก และจะได้ข้อมูลที่ละเอียดและถูกต้องตรงกับความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย